

ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ**І ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ****СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ****ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ УКРАЇНИ**

Анотація. Досліджено проблемні питання впровадження і застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах України, проаналізовано погляди вчених на означені проблеми, визначено напрями реформування облікової системи України з метою переходу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, встановлено переваги такого переходу.

Аннотация. Исследованы проблемные вопросы внедрения и применения Международных стандартов бухгалтерского учета и финансовой отчетности на предприятиях Украины, проанализированы взгляды ученых на указанные проблемы, определены направления реформирования учетной системы Украины с целью перехода на Международные стандарты бухгалтерского учета и финансовой отчетности, установлены преимущества такого перехода.

Annotation. The article explores the problematic issues of implementation and application of international accounting standards and international financial reporting standards by enterprises in Ukraine, analyzes the views of scientists on these issues, defines the direction for reforming the accounting system of Ukraine to switch to international accounting standards and international financial reporting standards, and establishes the benefits of this transition.

Ключові слова: бухгалтерський облік, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, фінансова звітність, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, підприємство України.

Актуальність даного дослідження впровадження і застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах України пояснюється таким.

Роль бухгалтерського обліку і фінансової звітності та її вплив на ринкову ситуацію за останні роки вирости багаторазово. Відомі скандали з американськими компаніями Xerox, WorldCom, європейської компанії Parmalat та інше, керівництво яких маніпулювало обліковими даними, призвели до значних потрясінь на світовому фінансовому ринку. У зв'язку з цим все частіше звучать заклики про необхідність прийняття глобальних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які дозволили б забезпечити фінансову прозорість компаній та уникнути повторення кризових ситуацій на світовому ринку.

Роль таких стандартів спрямована розглядати Міжнародні стандарти фінансової звітності та Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які отримують все більше поширення у світі країнах із різним рівнем економічного розвитку.

У теперішній час дане дослідження розкривають у науковій економічній літературі різні вчені, як зарубіжні: Р. Алібера, С. Стікней, Дж. Флавер, так і вітчизняні: С. Голов, Ф. Бутинець, С. Левицька, І. Жиглей та ін. [1, с. 101]. У недавніх дослідженнях зазначену проблему розглядали такі українські вчені та практики: О. Золотухін, Р. Кузіна, Є. Макарова, В. Мірошніченко, В. Попович, С. Rogozний, Л. Сахно, Д. Трачова, А. Харченко та ін.

У той же час, незважаючи на численні наукові праці, присвячені Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку та фінансової звітності, досвід їх упровадження і застосування в Україні залишається поки що незначним.

Метою даного дослідження є аналіз переваг упровадження і застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах України, а також проблем, які виникають у ході впровадження і застосування зазначених стандартів.

Для досягнення означеної мети слід вирішити такі завдання: визначити структуру Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності і мету їх упровадження; проаналізувати погляди вчених на переваги та проблеми впровадження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні; визначити подальшу перспективу впровадження фінансової звітності за Міжнародними стандартами в нашій державі.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, пов'язані із застосуванням Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах нашої держави.

Предмет дослідження складають проблемні та перспективні аспекти впровадження і застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах України.

Міжнародні стандарти фінансової звітності почали розроблятися з 1973 року Комітетом з Міжнародних стандартів (який згодом було перетворено в Раду з Міжнародних стандартів фінансової звітності).

Міжнародні стандарти фінансової звітності включають у себе:

© Чабанова Л. О., 2013

Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS);
Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS);
інтерпретації, розроблені Комітетом з інтерпретації Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRIC) або колишнім Постійним Комітетом з інтерпретації (SIC) [2, с. 159].

Мета введення цих стандартів – забезпечити порівнянність та зрозумілість для Міжнародних інвесторів звітів суб'єктів господарської діяльності різних країн світу. Стандарти мають певну гнучкість, що дозволяє враховувати особливості національних економік – вони містять не чітко прописані форми і правила, а лише загальні принципи і підходи до відображення операцій та розкриття інформації. При цьому стандарти постійно допрацьовуються і доповнюються, виходячи зі зміни ситуації на світових ринках.

Україна зробила перші кроки по переходу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності у 1998 році, коли постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.1998 року № 1706 була затверджена Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням Міжнародних стандартів [3].

У даний час підприємствами України застосовуються як Міжнародні стандарти фінансової звітності, так і Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

У той же час законодавством визначено перелік суб'єктів господарювання, які зобов'язані застосовувати міжнародні стандарти фінансової звітності.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 12-1 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", з 2012 року фінансову звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності складають публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії [4], з 01.01.2013 року – всі підприємства, що здійснюють надання фінансових послуг, а також недержавне пенсійне страхування. З 01.01.2014 року фінансову звітність відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності повинні подавати підприємства, які надають допоміжні послуги у сфері фінансового посередництва та страхування [5].

Решта підприємств самостійно визначає доцільність застосування Міжнародних стандартів для складання фінансової звітності.

Застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності має ряд переваг порівняно із застосуванням Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Так, перевагами застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності як для суб'єктів господарювання, які складають фінансову звітність, так і для зовнішніх користувачів В. Попович називає:

- можливість отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень;
- забезпечення порівнюваності звітності з іншими організаціями, незалежно від того, резидентом якої країни вони є і на якій території здійснюють господарську діяльність;
- можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на зарубіжні ринки;
- престижність, забезпечення більшої довіри з боку потенційних партнерів;
- у багатьох випадках велика надійність інформації;
- прозорість інформації, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, а також численними поясненнями до звітності [6, с. 245].

Д. Трачова та Л. Сахно до переваг застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності відносять такі:

- підвищення прозорості українського бізнесу;
- можливість об'єктивної оцінки фінансового стану компанії;
- фінансова звітність, створена із застосуванням Міжнародних стандартів, може успішно використовуватися для управлінських цілей – для ефективного управління підприємством [7, с. 272–273].

Таким чином, переваги складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами дійсно є і вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування фінансової звітності за цими стандартами, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан підприємства. У зв'язку з цим цінність Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів.

Незважаючи на істотні переваги застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, в переході до них багато фахівців бачить і певні проблеми у сфері їх застосування.

Так, експерти фактично одногласно стверджують, що незважаючи на активне просування в національних стандартах бухгалтерського обліку незалежної України, ідей, закладених у Міжнародних стандартах фінансової звітності, корпоративний сектор ще не готовий прийняти на себе ношу додаткових витрат і розкрити карти [8].

Багато компаній далеко не позитивно оцінюють перспективи підвищення прозорості бізнесу з переходом на Міжнародні стандарти фінансової звітності [8].

Д. Трачова та Л. Сахно виділяють кадрову проблему, оскільки Міжнародні стандарти фінансової звітності відрізняються від вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку та вимагають від фінансистів і бухгалтерів професійної підготовки та знань. При цьому вони наголошують, що фахівці, які мають відповідну кваліфікацію і досвід роботи по складанню фінансової звітності за Міжнародними стандартами, коштують досить дорого, і не кожна організація може собі дозволити їх найняти [7, с. 273–274].

Р. Кузіна до проблем застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності відносить такі: необхідність формування інституційних механізмів, що забезпечують розроблення та впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності і дотримання їх (нагляд над впровадженням) на міжнародному, регіональних і національних рівнях, а також забезпечення скоординованої роботи цих механізмів;

потреба у вирішенні питань правового впровадження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в національну практику;

необхідність чіткого розуміння сфери застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності на національному рівні;

необхідність вирішення технічних питань, пов'язаних як зі специфікою самих Міжнародних стандартів фінансової звітності, так і з національними особливостями [3, с. 128].

Ще однією проблемою застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності виступає мовна проблема, оскільки їх офіційна мова – англійська, що значно ускладнює роботу із нововведеннями в стандартах і своєчасністю їх застосування.

Аналізуючи наведені проблеми застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, наведені різними фахівцями, можна дійти висновку, що зазначені проблеми можуть бути класифіковані залежно від того яким фактором – об'єктивним чи суб'єктивним – вони викликаються.

Так, до проблем застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що носять об'єктивний характер, можна віднести ті проблеми, які виділяє Р. Кузіна, а також мовну проблему.

До проблем застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що носять суб'єктивний характер, слід відносити:

недостатню готовність більшої частини корпоративного сектору до додаткових витрат на організацію бухгалтерського обліку за Міжнародними стандартами;

переважно негативне ставлення вітчизняних підприємств до перспектив підвищення прозорості бізнесу;

кадрова проблема в організації бухгалтерського обліку за Міжнародними стандартами.

Таким чином, переваги складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами дійсно є, причому вони є незаперечними для більшості користувачів фінансової звітності.

Упровадження саме Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності в Україні полегшить співпрацю вітчизняних підприємств з основними торговельними партнерами, адже принципи, закладені в порядок формування звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан підприємства.

У зв'язку з цим цінність Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів.

У той же час упровадження Міжнародних стандартів у ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні не позбавлено ряду проблем, частина з яких має об'єктивний, а частина – суб'єктивний характер.

У сукупності ці проблеми стримують упровадження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на підприємствах в Україні, у зв'язку з чим Міжнародні стандарти при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності в даний час використовуються фактично лише тими підприємствами, які зобов'язані застосовувати Міжнародні стандарти фінансової звітності на підставі закону.

Наук. керівн. Литвиненко А. О.

Література: 1. Венгрін Т. П. Основні підходи до складання балансу за міжнародними стандартами фінансової звітності / Т. П. Венгрін // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2012. – № 4. – С. 100–107. 2. Макарова С. І. Проблеми переходу України до міжнародних стандартів фінансової звітності / С. І. Макарова // Управління розвитком : збірник наукових праць. – 2012. – № 10 (131). – С. 159–160. 3. Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.1998 року № 1706 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP981706.html. 4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1999. – № 40. – Ст. 365. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990996.html. 5. Золотухин А. С нового года – на международные стандарты финансовой отчетности [Электронный ресурс] / А. Золотухин // Вестник налоговой службы Украины. – 2012. – № 4 (672). – Режим доступа : <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/302>. 6. Попович В. Міжнародні стандарти фінансової звітності: необхідність запровадження / В. Попович // Економічний аналіз : збірник наукових праць / за ред. С. І. Шкарабана. – 2011. – Вип. 9. Ч. 3. – Тернопіль, 2011. – 386 с. – С. 245–246. 7. Трачова Д. М. Перехід на міжнародні стандарти обліку і звітності: проблеми і перспективи / Д. М. Трачова, Л. А. Сахно // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / за ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь : Вид "Мелітопольська типографія "Люкс", 2012. – № 2 (18). – Т. 6. – 432 с. – С. 270–276. 8. Харченко А. МФО: ключ к новым стандартам / А. Харченко, В. Миросниченко // ИнвестГазета. – 09.09.2011 г. – Режим доступа : <http://www.investgazeta.net/praktika/mfo-kljuch-k-novym-161807/>. 9. Кузіна Р. В. Гармонізація фінансової звітності: міжнародний досвід та українська практика / Р. В. Кузіна // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2012. – № 721. – С. 126–130.